

* *Visoka jelka (hoja).* V gozdu grofa Schönborn-Buchheim v Karpatih na Ogorskem stoji 63 metrov visoka jelka. Bila bi pa še viša, a je pred več leti vršiček zgubila. Deblo ima 57.41 festm. lesne vsebine, vrh pa 14.36 fm. V srednjem premeru meri 2.1 metra. Znamenito bilo bi zvedeti, se li tudi na Kranjskem še kje nahaja kaka tej podobna jelka?

Naši dopisi.

Z Dunaja 5. marca. — Za sabo imamo teden, v katerem ste zvonec nosili v naši politiki zbornica poslancev in pa dogodba Kaminsky-eva.

V zbornici poslancev bila je splošna razprava pri državnem proračunu, v kateri je vihar razsajal; švigale so ostre besede od ene in druge strani zbornice, pa tudi od sedežev vladinih. Govorniki na eni strani bili so: Klun, Oelz, Hausner, Matuš; na drugi strani pa: Carneri, Maag, Beer, Menger, Scharschmid in Herbst; v imenu vlade govoril je denarni minister dr. Dunajevski. Od levece govoril je rečno in deloma tudi hladnokrvno Beer, nekaj v številkah se je poskušal tudi Maag in Menger, toda računala sta deloma z napačnimi številkami, dokazala sta pa nekaj tudi ravno nasprotno od onega, kar sta dokazati nameravala; poleg številk poskušala sta pa tudi še stare kljuse, s katerimi jima pa prav nič ni šlo izpod rok. Carneri govoril je uveden članek za časnike, v katerem je jahal kolikor toliko kričeče našemljene fraze, v katerih je svojim nasprotnikom razpostavil toliko slabost, da je v boji tudi prejel največ in najhujših udarcev. Kako sta ga zmlatila Hausner in Dunajevski, se bodo bralci nadrobno prepričali iz njunih govorov, katera jim bodo „Novice“ gotovo priobčile.

Scharschmid letos ni povedal prav čisto nič, kar bi se ne bilo uže vsaj po desetkrat ponavljalo v zbornici in v nasprotnih časnikih. — O Herbstu kaj več govoriti bi bilo škoda, on je zmiraj stari zvijač, mojster je iz dolge skušnje in navade v obračanju in preobračanju besed, podtikanji ne nameravanih misli, pa tudi star in starikast je Herbst tako, da bi se po pravici smel uže imenovati „Winter“. Kdor ga je slišal dvakrat, ga pozna, kdor ga je poslušal večkrat, se ga naveliča, kdor ga je pa poslušal ali njegove govore prebiral vseh preteklih dvajset let, ta pa je prisiljen k izreku: stari Herbst je minul.

Ta sodba se je slišala tudi po Herbstovem zadnjem govoru in res po pravici.

Na desnici govoril je Klun dobro, premišljeno in odločno; da je nasprotnike mnogokrat ostro zadel, pričajo strastni napadi, s katerimi skušajo levičarski časniki udarce vrniti. Najboljše govoril je Hausner, in v eni vrsti z njim minister Dunajevski. Levičarjem je štrečno zmešala poprava k finančni postavi, predložena po finančnem ministru, v katerem on izreka, da za primanjstvo 28½ milijona, in ako bi se ta tudi povikšala na 34 ali 35 milijonov, vlada ne bo potrebovala več, kakor posojila 16 milijonov, vse drugo bo vlada mogla poplačati z denarnimi zalogami svojih blagajnic, ne da bi zato s plačili prišle v zadrego.

Levičarji so se zelo pripravljali vladi očitati, da je primanjstvo v proračunu skoraj večja in ne manjša, kakor je vlada obetala. Sploh se mora reči, da vsa pretekla 3 leta splošna obravnava k budgetu nikdar ni bila tako mlačna in suhoparna, kakor letos.

Druga dogodba preteklega tedna bila je Kaminskyeva. Prišel je zopet na Dunaj, da se zagovarja pred preiskovalnim sodnikom in pred odsekom državnega zbora. Kaj je Kaminsky izpovedal pred kazenskim sodnikom, se vé

da ni znano, zadosti pa se sliši o tem, kar je povedal v odseku državnega zbora, in to kaže, da je Kaminsky Schwarzu izročil mnogo dragocenih pripomočkov za galjsko železnico; na drugi strani je pa prav odločno trdil, da vlada ni prav čisto nič imela opraviti ali vpliva pri onih 600.000 gld., ne minister in ne nobeden uradnikov. Ako tedaj odsek zbornice ne bo dobil kaj bolj pomenljivega gradiva zoper vlado od druge strani, moral bo skleniti svoj posel s kratkim poročilom: spričevalom nedolžnosti za vlado, ali pa s tem, kar je desnica koj v začetku trdila, da zbornica nima v tej zadevi nič več storiti, potem ko sta Kaminski in Wolsky odložila svoja mandata. Kdaj bo levica prišla do tega, enako postopati s svojimi Kaminskymi, ki so pa za svoje posredovanje tudi res denarje spravili, tega mi ne bomo doživeli.

Vreme se je od včeraj popravilo, mrzlota odjenjava, tudi sapa se je plegla.

Iz Gorice 4. marca. (Izv. dop.) Predzadnjikrat sem poročal, kako celó od laške strani povdarjajo, da se Slovenci na Primorskem krčijo, ker jih moč italijanskega življa vedno bolj asimiluje in spravlja pod-se; sosebo pa da so naši Brici v veliki nevarnosti. Rekel sem, da narodna zavest v tem prelepem kraju goriške dežele še popolnem spi, v tem, ko laščina velike zarezede dela v slovenske holme. Veliko smo krivi sami te žalostne prikazni, ker smo Brda do celega zanemarjali, dasi smo morali biti prepričani, da narod si tukaj sam ne bo mogel pomagati do potrebnega probujenja. Tu namreč vlada veliko uboštvo, ker ljudstvo velik del ni samostojno ali samo sebi gospodar, ampak se poti in muči za grajščake in velike posestnike, kakor v Lahih (v Furlaniji) laško ljudstvo. Z velikim trudom so nekateri rodoljubi v Brdih osnovali katoliško-politično-narodno društvo „Slovenski jez“ z namenom, da bi narod probujevalo. Načelniki društva so spoznali, od kod se tuji duh širi, ko vidi, da morajo županstva in ljudstvo obračati se do italijanskih uradov, političnih in sodnijskih, in kako se župani, le premnogi, uklanjajo in tudi za domače potrebe v italijanščini uradujejo. Zato je preteklo poletje isti „Slov. jez“ odposlal peticijo do ministerstva, da bi se Brdom odredila posebna sodnija v sredi briskih občin. Prošnjo so dobro utemeljili, in sedaj ima ljudstvo nalog odgovarjati, ali tako sodnijo zares potrebuje in želi. Ko bi bil narod vzburjen kolčko kaj, bi spoznal svoj dobiček in bi se odločno ter enoglasno izrekel za sodnijo na domačih tleh. Ker pa so med župani mnogi popačeni in omahljiveci ali celó nekateri breznačajniki, bati se je, da se dá ljudstvo zapeljati in da odbije, kar se mu morda nikdar več ne bo ponujalo. Poleg tega bodo gotovo laški agitatorji vse storili, da bi se laški gospóski ne odtrgalo nekaj slovenskih občin. O nekih rodoljubih smo preverjeni, da tudi oni ne bodo rok križem držali, ampak narod v njegov prid in v blagor domovine še o pravem času prav podučili. Ali premalo imamo pravih agitatorskih sil, in tu se zopet maščuje kos slovenske politike, ki ne zna segati, kamor je največja potreba. Kjer se narod reši v takem položaji, reši se sam, in celokupnosti ali voditeljstvu ne bo mogel biti hvaležen.

(Konec prih.)

Prem 5. marca. (*Tužne novice.*) Nesreča nikjer in nikdar ne počiva, čemur tužni dokaz je zopet britkogrenjka osoda, katera je v soboto 3. t. m. popoldne okolo ¾ na 1. uro vas Košano (Britof) zadela. Ob tem času namreč, kar smo mogli od tukaj opazovati, pričelo se je kaditi; iz malega dima nastane celi dimni oblak in v dobri četrti ure bila je cela vas v plamenu. Strašen prizor! Ker je bilo prej dobrega pol meseca lepo, toplo in suho vreme, in je ta dan izredno burja razsajala,

ubogim ljudem ni bilo mogoče, razun lastnega življenja in kar so ravno na sebi imeli, skoraj ničesa rešiti. Strašni element je 46 hiš. štev. obsezajočo vas reducirjal samo na 9, katere so nepoškodovane ostale, 30 gospodarjem je pa po ognji vse: živež, obleka, krma za živino in poslopja večinoma do tal vničeno. Ubogi in usmiljenja vredni ljudje!*) Uboštvo je imelo tu uže poprej svoj pravi dom, ker je bila vas pred kakimi — menda — 12 leti pogorela, in nekateri revnejši, kakor se čuje, še svojih poslopij z vsem potrebnim dosedaj v trdni položaj spraviti mogli niso. Koliko teže jim bode pa to v prihodnje, ker so zopet iz nova večinoma popolnoma vničeni. Ravno ta vas je potrebnega lesa za krove in drugo potrebno toliko kot skoraj popolnoma — prazna in prosta, ker nima gozda z odraščnim lesovjem — nobenega. Hitre in bratovske pomoči usmiljenih ljudi in blagih src je nujno potreba. Ta pretužni položaj onesrečenih bode tudi „Novicami“ gotovo kdo drug še natančneje opisal. Jaz le še pristavljam: Kdor more, naj se silne revščine preubogih onesrečenec brez odloga usmili, ter naj jim s svojo, če tudi malo podporo in milim darom brez odloga na pomoč priskočiti izvoli! Hitra pomoč je dvojna pomoč, katero gotovo tudi mili Bog brez plačila in povrnitve ne pusti!

Kako je ogenj nastal, se ne vé. Zgorela je tudi žena, katera se je bila pred strašnim elementom v peč skrila. — Tudi je v ognji vzelo troje prešičev konec. Zavarovani bili so med onesrečenci le nekateri za male zneske — kakor se govori — samo štirje. Bratovščine sv. Florijana naj bi se vendar med ljudstvom malo bolj čislale in uvaževale!

Druga nezgoda v tej dolini bila je nenavadna in strašna burja, katera je celo noč od 3. na 4. dne t. m. tukaj kot besna razsajala. Pri slamnatih in opeknatih strehah je povzročila izrednih škod; tukaj na Premu so nekatere hiše in druga poslopja — s slabejšo slamnato streho toliko kot skoraj — razkrita. Včeraj zjutraj nabralo se je po zavetjih med hišami cele koše strešnice, a vsa vas bila je kot s slamo popolnoma nastlana. Ravno tako bilo je tudi pod opeknatimi strehami — bolj na izbrisih — polno razbitih opek ali korcev (žlebov) nahajati, kar vse bode precéj okroglega zahtevalo, da se zopet pošteno popravi.

V drugi polovici preteklega meseca imeli smo tukaj pravo in prijetno pomladansko vreme, in sicer tako, da so ljudje precéj zimskega ječmena nasejali in prav veliko gnoja na svoje njive izvozili; navihani marcij pričel je pa prec iz začetka svoje prismojene burke uganjat, ter je načinil uže veliko in občutnih škod.

Bog mili obrni skoraj vse na bolje! M. R.

Iz Dolnjega Zemona pri Ilirski Bistrici 23. svečana. (Javno zahvalo) izraža podpisano županstvo v svojem imenu in v imenu obdarovancev velikodušne u in vrlemu rodoljubu, dobrotniku gosp. Janezu Borštniku iz Dolj pri Borovnici, kateri je za neznatno odškodovanje tukajšnji občini velikodušno in milostno podaril 24 šopov (392 kilogr.) mladih odraščnih in izvrstno ukorenjenih, za vsako pogozdevanje sposobnih drevesic, za kar se preiskreno in presrečno vrlemu gospodu zahvalujem! — Bog mu njegovo blago dejanje tisočero povrni!

Občina Jablanca v Dolj. Zemonu pri Ilirski Bistrici.

Iz Ljubljane. — Danes naj spregovorimo tudi nekaj o vremenu. Uže skoro ves teden je silno vetrovno in mrzlo, vmes tudi suh sneg naletava. Polje okoli mesta je zeló osmojeno, pa ljudje pravijo, da škode ne bo, ker je zemlja suha. Koristno pa utegne biti to vreme za-

volj kóz, ki so razsajale okoli Ljubljane, pa zdaj naglo ponehujejo.

— (Gospod Andrej Praprotnik), vodja ljudske šole v Ljubljani, praznoval je 1. dne t. m. 35letnico svojega učiteljskega delovanja, in 25letnico tega delovanja v Ljubljani. Kdor gospoda Praprotnika in njegovo res vspešno in blagonosno delovanje tudi le deloma pozna, se ne bo čudil, da je bila 35letnica njegova v resnici vesel praznik ne samo slovenskega učiteljstva, temveč res prav vesel praznik vseh zavednih Slovencev. Praprotnik stoji na čelu oni, hvala Bogu, mnogobrojni družbi našega učiteljstva, katera je zmiraj in tudi v najbolj viharjih časih zvesto in nepremakljivo stala in se žrtvovala za našo narodno šolo in povsod: v šoli, v šolskih svetih, v časništvu in v drugem javnem življenji. Gosp. Praprotnik hodil je zmiraj eno pot z „Novicami“ in zato mu tudi še posebej in iz vsega srca kličejo stare „Novice“ staremu svojemu „tovarišu“: Bog ga živi, Bog nam ga ohrani še mnoga leta!

— (Poslanec knez Ernest Windischgrätz) preselil se je zopet v Gorico in zdravje njegovo se je, kakor smo izvedeli iz njegovega lastnega pisma, prav zdatnoboljšalo, tako, da se po Veliki noči zanesljivo vrne v državni zbor, ako bi bila pa sila, pa tudi še prej. Omedlevice so gospoda kneza zopet popolnoma popustile, samo kašlja se še ni mogel do dobrega znebiti.

— (Gospod profesor J. Marn) obolel je, kakor čujemo, za pljučnico. Po novejih poročilih moremo našim bralcem naznaniti, da je obče čislaneu gospodu profesorju uže odleglo in nevarnost prestana.

— (Dr. J. Galé), do sedaj pri okrožni sodnji novomeški državnega pravdnika namestnik, imenovan je za svetovalca pri okrožni sodnji celjski. — Postojnski okrajni sodnik V. Supančič pa je imenovan za svetovalca pri deželni sodnji v Celovcu.

— (Gospod Matej Cigale), ministerski tajnik, vrednik slovenskega državnega zakonika, odlikovan je po razglasu včerajšnje uradne „Wiener Zeitung“ v priznanje njegovega mnogoletnega in izvrstnega poslovanja z naslovom in pravicami vladinega svetovalca z odpustom pristojbin. — Vredništvo „Novic“ in ž njim gotovo tudi vsi prijatelji slovenščine z velikim veseljem pozdravljajo to lepo odlikovanje velezaslužnega našega rojaka, ki dolgo vrsto let na tujem vendar neprenehoma dela tako vspešno za naše slovstvo, posebno pa za težavno našo terminologijo v višjih vrstah znanosti.

Zahvala.

Dné 23. m. m. umršega gosp. Antona Samasse, ljubljanskega častnega meščana dediči so mi vsled rajnikovega določila 114 gold. izročili v to svrhu, da vsak siromak, kolikor jih je v mestni ubožni hiši, in vsak tistih ljudi, ki v tej hiši siromakom strežejo, dobó po en goldinar na roko; dalje sem po omenjenih dedičih prejel 500 gold. za razdelitev med resnično potrebne domače reveže v Ljubljani.

Ker sem znatna darila takoj porabil tako, kakor so bila namenjena, me veže le še dolžnost, da v imenu osrečenih revežev z najtoplejšo hvaležnostjo priobčim ta čin dejanske ljubezni do bližnjega, pristavlja je, da je pokojni gosp. Anton Samassa v svoji oporoki vrhu tega tudi še tukajšnji ubožni zakladi volil 2000 gold.

Pri mestnem magistratu ljubljanskem
25. dan februarja 1883.

Župan: Grasselli m/p.

*) Škoda je uradno cenjena na 28.130 gold.; zavarovanega bilo je vsega skupaj za vrednost 2900 gold. a. v.